

JULKISTETTAVA VERSIO

Komission päätös,

tehty 7 päivänä helmikuuta 2001,

yrityskeskittymän julistamisesta yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi

(Asia N:o COMP/M.1853 - EDF/EnBW)

(Ainoastaan englanninkielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 57 artiklan 2 kohdan a alakohdan,

ottaa huomioon yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89¹, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna neuvoston asetuksella (EY) N:o 1310/97², ja erityisesti sen 8 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon 2 päivänä lokakuuta 2000 tehdyn komission päätöksen menettelyn aloittamisesta tässä asiassa,

on antanut asianomaisille yrityksille tilaisuuden esittää huomautuksensa komission vastaväitteistä,

ottaa huomioon keskittymiä käsittelevän neuvoa-antavan komitean lausunnon³,

sekä katsoo seuraavaa:

1. Komissio vastaanotti 31 päivänä elokuuta 2000 asetuksen (ETY) N:o 4064/89 (jäljempänä 'sulautuma-asetus') 4 artiklan mukaisen ilmoituksen ehdotetusta yrityskeskittymästä, jolla yhtiöt Electricité de France (jäljempänä 'EDF'), Ranska, ja

¹ EYVL L 395, 30.12.1989, s. 1; oikaistu toisinto EYVL L 257, 21.9.1990, s. 13.

² EYVL L 180, 9.7.1997, s. 1.

³ EYVL

Zweckverband Oberschwäbische Elektrizitätswerke (jäljempänä 'OEW') hankkivat yhdessä sulautuma-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun määräysvallan yhtiössä Energie Baden-Württemberg AG (jäljempänä 'EnBW').

2. Komissio päätti 2 päivänä lokakuuta 2000 sulautuma-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti aloittaa menettelyn tässä asiassa.
3. Kuuleminen järjestettiin 20 ja 21 päivänä joulukuuta 2000.
4. Neuvoa-antava komitea keskusteli tämän päätöksen luonnoksesta 31 päivänä tammikuuta 2001.

I. OSAPUOLET JA TOIMENPIDE

5. EDF on valtion kokonaan omistama yhtiö, joka toimii Ranskassa kaikilla sähkön toimittamiseen ja sähkönsiirtoon liittyvillä aloilla. Se on kansallista siirtoverkkoa ylläpitävä sähköverkko-operaattori. Tytäryhtiönsä holdingyhtiö EDF International (jäljempänä 'EDFI') välityksellä EDF omistaa sähköyhtiöiden osakkeita monissa Euroopan maissa, mukaan lukien Itävalta, Belgia, Italia, Luxemburg, Alankomaat, Portugali, Espanja, Ruotsi, Sveitsi ja Yhdistynyt kuningaskunta. Tärkeimmät osakkuudet on lueteltu jäljempänä 85 kappaleessa. Ranskan ulkopuolella EDF toimii myös sähkökauppiaana EDF Trading Ltd.:n (jäljempänä 'EDFT') välityksellä. Tämä yhtiö on EDF:n ja ranskalaisen S.A. Louis-Dreyfus & Cie:n yhteisessä määräysvallassa. EDF toimii lisäksi sähkölaitosten ja energiaverkkojen rakentajana, operaattorina ja huoltajana sekä tarjoaa jätteiden kierrätys- ja katujen valaisupalveluja.
6. OEW on yhdeksän lounaissaksalaisen piirikunnan perustama yhdistys. Sen päätarkoituksena on omistaa energiasektorilla toimivien yhtiöiden osakkeita. OEW:llä on kokonaan omistamansa OEW Beteiligungsgesellschaft mbH - tytäryhtiön välityksellä 34,5 prosentin osuus EnBW:n osakkeista.
7. EnBW on vertikaalisesti integroitunut sähkönjakeluyhtiö, joka harjoittaa kaikkia sähkönjakeluun ja -siirtoon liittyviä toimintoja Lounais-Saksan alueella. EnBW toimii lisäksi sähkökauppiaana. Sen muuhun liiketoimintaan kuuluvat kaasun ja kaukolämmön toimitukset, televiestintä, jätteiden kierrätys ja rahoituspalvelut.
8. Ennen ehdotettua keskittymää Baden Württembergin osavaltion kokonaan omistama Landesstiftung Baden Württemberg GmbH -yhtiö omisti 25,005 prosenttia EnBW:n osakkeista. Muut EnBW:n osakkaat olivat ja ovat edelleen OEW 34,5 prosentin omistusosuudella, Landeselektrizitätsverband Württemberg (12,04 prosenttia), Gemeindeelektrizitätsverband Schwarzwald Donau (8,82 prosenttia), Technische Werke der Stadt Stuttgart GmbH (9,00 prosenttia) ja Badischer Elektrizitätsverband (5,40 prosenttia).
9. Baden-Württembergin osavaltio järjesti vuonna 1999 tarjouskilpailun myydäkseen EnBW:n osakkeensa. Tarjouskilpailun voitti EDFI, joka sai haltuunsa 25,005 prosenttia EnBW:n osakkeista. Sittemmin EDFI on lisännyt omistusosuutensa EnBW:n osakkeista 34,5 prosenttiin ja on näin ollen päässyt osakassopimuksen mukaisesti tasoihin OEW:n kanssa.

II. KESKITTYMÄ

10. Ehdotetun keskittymän tuloksena EnBW:stä tulee yhteisyritys, joka on EDFI:n ja OEW:n yhteisessä määräysvallassa. EDFI:llä ja OEW:llä on yhdessä enemmistö äänistä EnBW:n yhtiökokouksessa. Osakassopimuksessa on sitovia sääntöjä äänioikeuden ja vaikutusvallan käytöstä EnBW:ssä asioissa, jotka liittyvät sen markkinastrategiaan ja kaupallisiin toimintaperiaatteisiin, ja säännöt edellyttävät yhteispäätöksiä ääniä yhdistämällä. Äänten yhdistäminen merkitsee käytännössä, että EDFI:n ja OEW:n äänioikeuden käyttö yhtiökokouksessa on yhdenmukaista. Osakaskomitea valvoo äänten yhdistämismenettelyn toimivuutta. EDFI ja OEW nimittävät kumpikin enintään neljä osakaskomitean jäsentä. Ennen EnBW:n hallituksen tai yhtiökokouksen päätöksiä osakaskomitea käsittelee kunkin asian. Jos osakaskomitea ei pääse yksimielisyyteen, EDFI:n ja OEW:n on äänestettävä hallituksen tai yhtiökokouksen päätösehdotusta vastaan.
11. Näin ollen ehdotettu toimenpide on sulautuma-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu keskittymä.

III. YHTEISÖNLAAJUINEN ULOTTUVUUS

12. EDF:n, OEW:n ja EnBW:n yhteenlaskettu koko maailmasta kertynyt liikevaihto oli vuonna 1999 yli 5 000 miljoonaa euroa (EDF 32 057 miljoonaa euroa, OEW 57 miljoonaa euroa ja EnBW noin 4 111 miljoonaa euroa). EDF:n ja EnBW:n yhteisöstä kertynyt kokonaisliikevaihto oli vuonna 1999 kummankin osalta yli 250 miljoonaa euroa (EDF 30 484 miljoonaa euroa EnBW 4 040 miljoonaa euroa). EDF tai EnBW eivät kumpikaan saa omasta yhteisön alueelta kertyneestä kokonaisliikevaihdostaan yli kahta kolmasosaa yhdestä ja samasta jäsenvaltiosta. Näin ollen kyseessä on sulautuma-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu yhteisönlaajuinen keskittymä.

IV. KILPAILUA KOSKEVA ARVIOINTI

A. Merkitykselliset tuotemarkkinat

13. Ehdotettua keskittymää on arvioitava ottaen huomioon Ranskan sähkömarkkinoiden avautumisaste. Ranskan 10 päivänä helmikuuta 2000 hyväksytty sähkölaki⁴ (jäljempänä 'sähkölaki') on laadittu sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 19 päivänä joulukuuta 1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/92/EY panemiseksi täytäntöön⁵.
14. Sähkölain 22 pykälässä säädetään, että direktiivin 96/92/EY 19 artiklan mukaisesti asetuksessa määriteltyihin vaatimukset täyttäviin asiakkaisiin kuuluvat kaikki Ranskan suuret teolliset asiakkaat, joiden kulutus käyttöpaikkaa kohti on vähintään 16 gigawattituntia vuodessa ja jotka edustavat noin 30 prosenttia Ranskan koko kulutuksesta. Asiakkaat, jotka kuluttavat käyttöpaikkaa kohti vähintään 16 gigawattituntia vuodessa, ovat olleet 20 päivästä toukokuuta 2000 vaatimukset

⁴ *Loi n° 2000 – 108 relative à la modernisation et au développement du service public de l'électricité.*

⁵ EYVL L 27, 30.1.1997, s. 20.

täyttäviä asiakkaita. Elokuun 31 päivänä 2000 julkistettiin luettelo 1 206 yhtiöstä, jotka ovat tällä tavoin ilmaisseet täyttävänsä vaatimukset.

15. Parhailtaan valmisteilla on uusi asetus, jolla vaatimukset täyttäviksi asiakkaiksi kelpuutetaan lisää teollisia kuluttajia alentamalla 16 gigawattitunnin kulutusraja 9 gigawattituntiin vuodessa. Tämän vaatimukset täyttävien asiakkaiden määrän lisääntymisen jälkeen niiden markkinat käsittävät noin 34 prosenttia Ranskan kulutuksesta, eli nykytilaan verrattuna niiden osuus markkinoista kasvaa 4 prosenttiyksiköllä.
16. Sähkölain 22 pykälän II kohdassa säädetään lisäksi, että riippumattomat hyväksytyt sähköntuottajat, jotka ostavat sähköä myytäväksi edelleen vaatimukset täyttävälle asiakkaille, katsotaan myös vaatimukset täyttäviksi asiakkaiksi. Samaa sääntöä sovelletaan myös *Distributeurs non-nationalisés* -sähkönjakelijoihin (jäljempänä 'DNN'), jos ne toimittavat sähköä paikallisen jakelu- ja toimitusalueensa vaatimukset täyttävälle asiakkaille.
17. Sähkölain 12–16 pykälä koskee sähkön siirtoa. EDF on Ranskan suurjänniteverkko-operaattori, joka vastaa suurjännitesiirotjärjestelmän hoidosta, ylläpidosta ja kehittämisestä Ranskassa. EDF:ään on perustettu tätä tarkoitusta varten erityinen RTE-osasto. Sen johtaja on nimitetty ministeriön päätöksellä. EDF ja noin 150 DNN-sähkönjakelijaa ovat Ranskan jakelujärjestelmästä vastaavia verkko-operaattoreita. DNN-sähkönjakelijoihin kuuluvat kunnalliset ja alueelliset sähkönjakeluyksiköt.
18. Sähkölaissa säädetään pääsyoikeudesta siirto- ja jakeluverkkoon (alueellinen sähkönjakelu). Ranska on valinnut säännellyn käyttöoikeusjärjestelmän. Asetus, jolla säädetään siirto- ja jakeluverkkoon pääsyä ja sen käyttämistä koskevista ehdoista mukaan lukien erityisesti verkonkäyttötariffit, on valmisteilla. Siirto- ja jakeluverkkojen käyttötariffit hyväksyy toimivaltainen ministeri sähköalan sääntelykomitean (jäljempänä 'CRE') ehdotuksesta.
19. Määriteltäessä merkityksellisiä tuotemarkkinoita ehdotetun keskittymän arvioimiseksi on otettava huomioon nykyinen Ranskan markkinoiden avautumisaste. Arvioinnissa on erotettava toisistaan toimitukset vaatimukset täyttävälle asiakkaille, joilla on oikeus vapaasti valita toimittajansa, ja toimitukset muille asiakkaille, jotka eivät saa vielä valita toimittajaansa (katso myös komission päätös asiassa N:o IV/M.1557 - EDF/Louis-Dreyfus⁶. Jäljempänä esitetty arvio koskee toimituksia vaatimukset täyttävälle asiakkaille.

B. Merkitykselliset maantieteelliset markkinat

20. Päätöksessään EDF/Louis-Dreyfus komissio katsoi Ranskan sähköntoimitusmarkkinat laajuudeltaan selvästi kansallisiksi, koska niitä säännellään ja niihin sovelletaan teknisiä rajoituksia.
21. Komission tarkasteltavana olevassa asiassa suorittamat tutkimukset ovat osoittaneet, että sähkön toimittaminen vaatimukset täyttävälle asiakkaille on laajuudeltaan

⁶ EYVL C 323, 11.11.1999, s. 11.

enintään kansallista toimintaa. Ennen Ranskan markkinoiden jokin aika sitten tapahtunutta avautumista sähkön merkittävä maahantuonti ei ollut mahdollista.

22. Myös liitosyksikkökapasiteetin vähäisyys rajoittaa (ja tulee vielä ainakin jonkin aikaa rajoittamaan) jossain määrin tuontia. Yleisesti saatavilla olevien tietojen mukaan Ranskan ja sen naapurimaiden välinen liitosyksikkökapasiteetti käsittää noin 20–25 gigawattia. Käyttökelpoinen liitosyksikkökapasiteetti jää kuitenkin teknisten rajoitusten vuoksi noin 10 gigawattiin. Ranskan noin 110 gigawatin rakennetusta sähköntuotantokapasiteetista tuontikapasiteetti on alle 10 prosenttia.
23. Tässä yhteydessä osapuolet väittävät, että käytettävissä oleva tuontikapasiteetti on todellisuudessa paljon suurempi. Koska Ranskan vienti naapurimaihin on suhteellisen suuri, vastaava tuontimäärä tasapainottaisi sähkön virtausta vientiin niin, että koko asennettu kapasiteetti olisi jälleen käytettävissä sähkön lisätuontia varten. Tämä tuonti- ja vientivirtojen superponointivaikutus voi kuitenkin toteutua vain, jos sähkön virtaukset molempiin suuntiin tapahtuvat täsmälleen samanaikaisesti. Siksi käytettävissä olevan kapasiteetin lisääntyminen superponoinnin tuloksena on todellisuudessa epävarmaa.
24. Vuonna 1999 Ranskaan tuotiin sähköä noin 4 terawattituntia⁷. Ranskan markkinoiden 430 terawattitunnin kokonaiskulutuksesta⁸ tuonnin osuus jäi näin ollen hieman alle prosenttiin. Kun vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähkönkulutus on 130 terawattituntia, tuonnin osuus siitä olisi ollut 3 prosenttia.
25. Näin ollen maantieteelliset sähköntoimitusmarkkinat vaatimukset täyttävälle asiakkaille ovat Ranskan laajuiset.

C. Kilpailua koskeva arviointi

1. EDF:n määräävä asema

1.1 EDF:n markkinaosuudet vaatimukset täyttävien asiakkaiden markkinoilla ovat erittäin suuret ja se on Ranskan merkittävin sähkön tuottaja ja toimittaja

26. EDF on määräävässä asemassa Ranskan vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoilla. Osapuolet esittävät ilmoituksessaan, että EDF:n osuus sähköntoimituksista vaatimukset täyttävälle asiakkaille on yli 80 prosenttia asiakkaiden oma tuotanto mukaan lukien. Osapuolten mukaan käyttäjien oma tuotanto ja riippumattomien tuottajien tuotanto käsitti vuonna 1999 yhteensä 31 terawattituntia. Riippumaton tuotanto oli 24,8 terawattituntia ja oma tuotanto, joka ei itse asiassa muodosta osaa markkinoista, oli vuonna 1999 noin 6,2 terawattituntia. Vaatimukset täyttävien asiakkaiden kulutus on nykyisin noin 130 terawattituntia. Olettaen, että käyttäjien oma tuotanto 6,2 terawattituntia olisi kokonaan vaatimukset täyttävien asiakkaiden tuottamaa, markkinoiden toimittama määrä olisi 123,8 terawattituntia. Tästä määrästä vähintään 117 terawattituntia eli noin 95 prosenttia täytyy olla EDF:n toimittamaa. Muille asiakkaille kuin EDF:lle toimitettiin vuonna 1999 vain 6,8 terawattituntia riippumattomien sähköntuottajien (ilman EDF:ää ja asiakkaiden

⁷ Lähde: Unipede, Eurostat, VDEW.

⁸ EDF:n vuosikertomus 1999, s. 9.

omaa tuotantoa) tuottamaa sähköä. Vuonna 2000 EDF:n markkinaosuus voi olla hieman pienempi, koska jotkin ulkomaiset toimittajat, erityisesti saksalaiset sähköyhtiöt, onnistuivat tekemään toimitussopimukset joidenkin vaatimukset täyttävien asiakkaiden kanssa.

27. Tarkasteltaessa EDF:n määräävää asemaa vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähkötoimitusmarkkinoilla on otettava huomioon sen merkittävä asema sähkötuottajana Ranskassa. EDF on Ranskan suurin sähkötuottaja. Sen 103,5 gigawatin asennettu sähkötuotantokapasiteetti Ranskassa käsittää ydinvoimalla (63 gigawattia), fossiilisilla polttoaineilla (17,2 gigawattia) ja vesivoimalla (23,3 gigawattia) käyviä voimalaitoksia. Vuonna 1999 EDF:n sähköntuotanto oli Ranskan 500 terawattitunnin kokonaistuotannosta 469 terawattituntia eli 93,8 prosenttia. EDF:n kokonaistuotannosta 80 prosenttia on peräisin ydinvoimaloista, 15 prosenttia vesivoimaloista ja 5 prosenttia fossiilisia polttoaineita käyttävistä voimaloista⁹.
28. Vuonna 1999 Ranskan kokonaiskulutus oli 430 terawattituntia. EDF:n sähkötoimitukset Ranskaan olivat kaikkiaan 417,6 terawattituntia, mikä vastaa 97:ää prosenttia kulutuksesta.

1.2 Muiden sähköntuottajien osuus tuotannosta on marginaalinen ja ne toimittavat suurimman osan sähköstään EDF:lle

29. EDF:n lisäksi Ranskassa toimii kolme muuta sähköntuottajaa¹⁰. Compagnie Nationale du Rhône -yhtiön (jäljempänä 'CNR') asennettu tuotantokapasiteetti on 2,785 gigawattia ja se tuottaa sähköä Rhonen alueella, mutta myy tuotantonsa EDF:lle (18 terawattituntia vuonna 1999). EDF omistaa kuudenneksen CNR:n osakepääomasta ja nimittää yhden sen 30 johtajasta. EDF on ollut mukana CNR:n johdossa vuodesta 1946. EDF neuvottelee parhaillaan ehdoista, joilla se vetäytyisi CNR:stä sähkölain 50 pykälän nojalla. Société Nationale d'Electricité et de Thermique -yhtiön (jäljempänä 'SNET'), josta EDF omistaa 19 prosenttia, asennettu kapasiteetti on 2,6 gigawattia. Sen tuotanto vuonna 1999 oli 6,8 terawattituntia, josta tietty määrä toimitettiin vaatimukset täyttävälle asiakkaille. RWE-yhtymään kuuluva Harpen AG tuottaa sähköä seitsemässä pienimuotoisessa vesivoimalaitoksessa (asennettu kapasiteetti 0,57 gigawattia). Voimalaitosten koko tuotanto 0,2 terawattituntia (159,4 gigawattituntia) vuonna 1999 toimitettiin kuitenkin EDF:lle.
30. Kolmen potentiaalisen riippumattoman toimittajan mahdollisella roolilla sähköntoimittajana vaatimukset täyttävälle asiakkaille ei ole merkitystä, jos sitä verrataan EDF:n ylivoimaiseen asemaan sähköntuottajana. Vaikka CNR ja SNET jo kykenisivät toimittamaan koko tuotantonsa vaatimukset täyttävälle asiakkaille, niiden yhteenlaskettu tuotanto kattaisi vain 19 prosenttia Ranskan vaatimukset täyttävien asiakkaiden koko sähkömarkkinoista, joiden koko on noin 130 terawattituntia. Myös CRE on tunnustanut tämän vuosikertomuksessaan, jossa se toteaa, että *"EDF:n muutaman lähivuoden aikana kohtaama kilpailu ilmentää*

⁹ EDF:n vuosikertomus 1999, s. 8.

¹⁰ Ranskan valtion rautatieyhtiö Société National des Chemins de Fer (SNCF) tuottaa 1,5–2 terawattituntia, mutta vain yhtiön sisäiseen käyttöön.

paljon enemmän ulkomaisten operaattoreiden toimia kuin kotimaassa toimivien merkittävien sähköntuottajien läsnäoloa”¹¹.

31. Sähkölaki sisältää myös huomattavia rajoituksia, jotka supistavat entisestään riippumattomien sähköntuottajien liikkumavaraa toimittajina vaatimukset täyttävälle asiakkaille. Sähkölain 22 pykälän IV kohta yhdessä 30 päivänä lokakuuta 2000 hyväksytyyn asetukseen nro 2000–1069 2 pykälän kanssa sisältävät säännöksen, jonka mukaan hyväksytyt sähköntuottajat saavat ostaa sähköä myytäväksi edelleen vaatimukset täyttävälle asiakkaille vain 20 prosentin verran omasta asennetusta tuotantokapasiteetistaan. Tämä rajoittaa merkittävästi riippumattomien sähköntuottajien mahdollisuuksia omaksua aktiivisemmän toimijan rooli vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähkömarkkinoilla. Riippumattomien sähköntuottajien osuus kokonaistuotannosta on jo marginaalinen, koska ne edustavat alle 5 prosenttia Ranskan koko sähköntuotannosta. Rajoitus, jonka mukaan riippumattomat sähköntuottajat saavat ostaa sähköä toimitettavaksi vaatimukset täyttävälle asiakkaille vain 20 prosentin verran omasta tuotantokapasiteetistaan, tekee näille yhtiöille mahdottomaksi tulla tulevaisuudessa vaatimukset täyttävien asiakkaiden merkittäväksi vaihtoehtoiseksi toimittajaksi. Arvioidessaan 20 prosentin rajoituksen seurauksia *“inspecteurs des finances”* -asiantuntijaryhmä teki CRE:lle laatimassaan raportissa seuraavan johtopäätöksen: *“Kaikesta huolimatta edellä tarkoitettu lauseke voi sinänsä osoittaa sähkökaupan esteeksi (sekä rahoitusmarkkinoita että kahdenvälistä kauppaa ajatellen)... Tällaisena siitä näyttää olevan vahinkoa EDF:stä riippumattomille ranskalaisille tuottajille, koska se tekee nykyisestä markkinaosuushierarkiasta pysyvän estämällä EDF:n kilpailijoita kilpailemasta EDF:n kanssa ostotarjouksin, jotka antaisivat niille oikeutetun mahdollisuuden korvata vähäistä tuotantokapasiteettiaan”¹².*

1.3 Mahdollisuudet päästä Ranskan markkinoille

1.3.1 Yleistä

32. Komission tutkimukset ovat osoittaneet, että uusien toimijoiden ei ole mahdoton päästä Ranskan markkinoille. Joissakin tapauksissa esimerkiksi ulkomaiset toimittajat ovat voittaneet vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähkön toimittamista koskevia tarjouskilpailuja. Uusien toimijoiden ja erityisesti ulkomaisten toimittajien on silti edelleen vaikea aloittaa sähkön toimittajana Ranskassa.
33. Sähkön toimittaja voi aloittaa sähkön toimitukset ulkomaan markkinoilla niin, että se hankkii tarvitsemansa sähkön hyödyntämällä Ranskassa sijaitsevaa tuotantokapasiteettia, ostamalla sähkön toiselta tuottajalta kaupankäynnin puitteissa tai tuomalla maahan omissa laitoksissaan ulkomailla tuotettua sähköä.

1.3.2 Ranskan markkinoille pääsyyn liittyvät vaikeudet

¹¹ CRE:n toimintakertomus, 30. kesäkuuta 2000, s. 7.

¹² “Rapport sur le mécanisme d’ajustement des flux électriques par le gestionnaire du réseau public de transport d’électricité (GRT) et sur la création en France d’un marché de l’électricité”, syyskuu 2000, s. 38.

1.3.2.1 Uusien toimittajien mahdollisuudet hyödyntää Ranskassa sijaitsevaa tuotantokapasiteettia ovat marginaaliset

34. Ranskalaisen tuotantokapasiteetin käyttö on käytännössä mahdollista vain EDF:n luvalla, koska EDF on Ranskan suurin sähköntuottaja. Kolme potentiaalista riippumatonta sähköntuottajaa toimittavat nykyisin sähköä lähinnä EDF:lle tai omaan sisäiseen käyttöönsä. Monet suuret teolliset asiakkaat kehittävät sähköä omassa tuotannossaan, mutta ylimääräisen tuotantonsa osalta ne ovat yhteistuotanto-ohjelmaan kuuluvilla pitkäaikaisilla sopimuksilla (12 vuotta) sidottuja EDF:ään¹³.
35. Tästä osapuolet väittävät, että sähkölaissa ja 7 päivänä syyskuuta 2000 hyväksytyssä asetuksessa 2000-877 säädetty uusia tuotantolaitoksia koskeva lupamenettely yli 4,5 megawatin yksiköille¹⁴ mahdollistaa kaikille yhteisön toimijoille omien tuotantolaitosten perustamisen Ranskaan. Voimalaitoskapasiteetin lisääminen on kuitenkin pitkäaikainen prosessi ja edellyttää suuria investointeja, toisin sanoen suuria uponneita kustannuksia, jotka eivät ole hyödynnettävissä muussa toiminnassa kuin sähkön tuotannossa. Myös asiakkaiden olisi oltava valmiita tekemään pitkäaikaisia 10–15 vuoden toimitussopimuksia, jotta suurten ennakkoinvestointien kannattavuus voitaisiin jossain määrin taata. Ranskassa ei ole myöskään sähkön spotmarkkinoita. Siksi ylituotanto menisi joko hukkaan tai se olisi myytävä EDF:lle. Toimintakustannukset vaihtelevat lisäksi huomattavasti sen mukaan, mitä perusenergiamuotoa voimassa käytetään. Fossiilisista polttoaineista kuten hiilestä, öljystä ja kaasusta aiheutuu paljon korkeammat toimintakustannukset kuin vesivoimasta tai ydinpolttoaineesta. Fossiilisia polttoaineita hyödyntävä voimalaitos ei kykenisi kilpailemaan EDF:n alhaisten hintojen kanssa, joita tämä pystyy ydinvoimalakapasiteettinsa turvin tarjoamaan.
36. Nykyinenkään voimalaitoskapasiteetti ei ole läheskään kokonaan käytössä. EDF:n asennetun tuotantokapasiteetin teoreettinen maksimituotanto olisi 906,6 terawattituntia (103,5 gigawattia * 24 tuntia * 365 päivää) vuodessa. Tämä lähes kaksinkertaistaisi EDF:n vuoden 1999 kokonaistuotannon, joka oli 469 terawattituntia. Voimalaitoskapasiteetin kehittäminen perustui aiemmin ennusteisiin, joiden taustalla olivat hyvin optimistiset ja toteutumatta jääneet odotukset kysynnän tulevasta kasvusta. CRE vahvistaa tämän vuosikertomuksessaan toteamalla, että *"Euroopassa havaitun ja Ranskassa vielä selvemmin ilmenevän kehityssuuntauksen mukaisesti tuotanto näyttää pystyvän mukautumaan ennustettavissa oleviin kysynnän muutoksiin ilman uusia investointeja kapasiteettiin.... Jo suurimmaksi osaksi maksettujen voimaloiden kilpailukyvyyn vuoksi uuden merkittävän kapasiteetin rakentamista lähivuosina ei voida yleensä pitää taloudellisesti perusteltuna. Tämä tilanne ja noin 97 prosenttia koko kulutuksen määrästä tuottavan EDF:n historiallisen monopoliaseman seuraukset ovat syynä siihen, että kilpailutilanteen kehittyminen Ranskassa ei nykyisellä*

¹³ CNR arvostelee järjestelmää toimintakertomuksessaan (sivu 6) toteamalla, että *"yhteistuotanto-ohjelmaan kuuluvat ja hyvissä ajoin ennen helmikuun 10 päivänä 2000 annetun lain voimaantuloa sovitut EDF:n ostovelvoitteet – kaiken lisäksi tuetuin hinnoin – mahdollistavat järjestelmän mukaisten toimitusten jatkumisen yksinoikeudella EDF:lle, ja tekevät järjestelmästä yhden harvoista vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoilla toimivista kilpailukykyisistä kansallisista järjestelmistä"*.

¹⁴ Uuden sähköntuotantokapasiteetin rakentaminen edellyttää energiaministeriön lupaa, jos asennettu kapasiteetti ylittää 4,5 megawattia. Tätä pienempien laitosten osalta riittää pelkkä ilmoitus.

vaatimustasolla todennäköisesti sisällä historiallisen operaattorin kanssa kilpailevan uuden kapasiteetin asentamista"¹⁵.

1.3.2.2 Uusien toimittajien mahdollisuudet ostaa sähköä Ranskan sähkökaupan puitteissa ovat marginaaliset

37. Sähkön tukkukauppa edellyttää markkinoilta likviditeettiä, toisin sanoen ympäristöä, jossa tuottajat pystyvät myymään sähkökauppiaille riittäviä määriä. Ranskassa kilpailurakenne ei suosi likviditeettiä, joten sen kehittyminen on epätodennäköistä. EDF onkin Ranskan suurin sähköntuottaja ja kolmen potentiaalisen riippumattoman sähköntuottajan osuus koko tuotannosta on vain 5 prosenttia. Lisäksi EDF on edelleen määrävässä asemassa sähköntoimitukset vaatimukset täyttävälle asiakkaille käsittävillä markkinoilla. Kaupankäynnin kehittämisen kannustimet puuttuvat niin kauan, kuin markkinoilla ei ole merkittävää kilpailua.
38. Kolmen potentiaalisen riippumattoman sähköntuottajan toiminta sähkökauppiaina / sähkön toimittajina on lisäksi rajoitettu. Kuten edellä 31 kappaleessa on todettu, ne saavat ostaa vain omasta tuotantokapasiteetistaan 20 prosenttia vastaavan määrän. Tästä puolestaan lisää todennäköisyyttä, että kaupankäynti jää hyvin vähäiseksi. Tästä CRE on todennut toimituksia vaatimukset täyttävälle asiakkaille käsittelevässä vuosikertomuksensa osassa, että *"näiden markkinoiden syntymiseen ja toimintaan liittyviä menetelmiä on analysoitava myöhemmin ottaen huomioon asiaa koskevat lait ja säännökset, erityisesti sellaiset, joiden tavoitteena on asettaa katto määrälle, joka sähköntuottajilla on oikeus ostaa myytäväksi edelleen vaatimukset täyttävälle asiakkaille*. Riippuen tasosta, jolle katto on asetettu, se voi rajoittaa sähkökauppaa ja vaatimukset täyttävien asiakkaiden mahdollisuuksia laajentaa toimittajapiiriään"¹⁶. Sähkön ostaminen sähkökaupan puitteissa toiselta toimittajalta ei näin ollen ole nykyisellään toteuttamiskelpoinen hankintavaihtoehto Ranskassa.
39. Pariisin pörssi aikoo käynnistää tunti- ja päiväkohtaisia sähkön toimituksia koskevat spotmarkkinat. Sen aikomusta luoda markkinat ei ole kuitenkaan vielä toteutettu, joten asialla ei näin ollen ole käytännön merkitystä.

1.3.2.3 Uusilla toimijoilla on vaikeuksia päästä Ranskan markkinoille toimittamalla tuontisähköä

40. Ranskan markkinoiden nykytilanteen vuoksi ulkomaiset toimittajat, jotka ovat halunneet myydä sähköä vaatimukset täyttävälle asiakkaille Ranskassa, ovat valinneet vaihtoehdokseen ulkomaisen tuontisähkön ja Ranskan sähköverkon käytön sähkön siirtämiseksi asiakkaalle. Nykyisten siirtoehtojen vuoksi ulkomaisten toimittajien on kuitenkin edelleen vaikea toimittaa vaatimukset täyttävälle asiakkaille sähköä, joka on tuotu maahan liitosyksiköiden kautta.
41. Asiakkaat vaativat, että yksi toimittaja on vastuussa koko sähköntoimituksesta. Täydellinen toimitussopimus käsittää energiahuollon ja tasaussähkön toimittamisen. Jälkimmäisen palvelun osalta EDF on kuitenkin Ranskan ainoa toimittaja sekä suoraan että verkko-operaattori RTE:n välityksellä tapahtuvissa toimituksissa.

¹⁵ CRE:n toimintakertomus, 30. kesäkuuta 2000, s. 9.

¹⁶ CRE:n toimintakertomus, 30. kesäkuuta 2000, s. 21.

Koska vaatimukset täyttävät asiakkaat eivät useinkaan ole halukkaita tekemään erillistä sopimusta tasaussähkön toimittajan kanssa sopimuksen hoitoon liittyvien lisäkustannusten vuoksi, ulkomaisen toimittajan on ostettava myös tasaussähköä. Tässä yhteydessä on todettava, että RTE on jokin aika sitten järjestänyt huutokaupan siirtoverkossa esiintyvän hävikin korvaamiseksi tarvittavan sähkön toimittamisesta. RTE on ilmoittanut, että se järjestää lähitulevaisuudessa samanlaisen huutokaupan tasaussähköstä. Tämän huutokaupan varsinainen ajankohta on kuitenkin vielä epävarma.

42. EDF:ää lukuun ottamatta muiden ranskalaisten toimittajien oli aiemmin pakko ostaa tasaussähköä kutakin yksittäistä asiakastaan varten erikseen, eivätkä ne siksi voineet käyttää hyväkseen tasaussähkön ostotarvetta vähentävästä asiakkaiden niputtamisesta energiantasausryhmiksi tavallisesti koituvia etuja. Koska tarvittavan tasaussähkön määrä voidaan tavallisesti vain karkeasti arvioida, ulkomaisen toimittajan oli ostettava riskien välttämiseksi riittävä määrä. Jos tasaussähköä ei kuitenkaan tarvittu, ulkomaisella toimittajalla ei ollut mahdollisuutta käyttää sitä muihin tarkoituksiin. Tasaussähkö hinta oli näin ollen omiaan lisäämään sähkön lopullista hintaa kilpailukyvyttömälle tasolle. Palautusmahdollisuutta ei myöskään ole siltä varalta, että sähköä syötettäisiin liikaa Ranskan verkkoon.
43. RTE on 1. marraskuuta 2000 ottanut käyttöön järjestelmän, joka mahdollistaa kaikille toimittajille eri asiakkaiden kulutuksen yhdistämisen. Ulkomainen toimittaja pystyy nyt teoriassa tasapainottamaan vaihtelut eri asiakkaidensa kulutuksessa. Ennen kuin ulkomaiset toimittajat ovat päässeet eroon muista markkinoille tulon esteistä ja saaneet riittävän määrän asiakkaita voidakseen tehokkaasti tasoittaa nykyiset kulutuksen vaihtelut, mahdollisuus muodostaa energiantasausryhmiä ei todennäköisesti tuo tullessaan merkittäviä etuja.

1.3.2.4 EDF:n ylivoimainen asema sähköntuottajana Ranskassa mahdollistaa sille tarjoukset, joilla se voi torjua Ranskan markkinoille pyrkivät kilpailijat

44. Komissio pyysi EDF:ää ilmoittamaan, kuinka monessa vaatimukset täyttävien asiakkaiden järjestämässä tarjouskilpailussa se oli kilpaillut ulkomaisten toimittajien kanssa toukokuun 2000 eli Ranskan markkinoiden avautumisen voimaantumisen jälkeen. Taulukossa 1 on EDF:n antamiin lukuihin perustuvat tarjouskilpailujen tulokset. Vastauksessaan väitetiedoksiintoon EDF ilmoitti, että luvut eivät mahdollisesti ole täydelliset, koska voi olla muitakin tarjouskilpailuja, joihin ulkomaiset toimittajat ovat osallistuneet.

Taulukko 1: EDF:n lukuihin perustuvat tarjouskilpailujen tulokset

	Tarjouskilpailujen lukumäärä	Osuus
Meneillään/ratkaisematta	42	30 %
EDF:n voittamia	65	47 %
EDF:n häviämiä	33	23 %
Yhteensä	140	100 %

45. Taulukko 2 sisältää komission tutkimuksensa aikana hankkimat luvut, jotka perustuvat ulkomaisten sähköntoimittajien vastauksiin.

Taulukko 2: Ulkomaisten sähköntoimittajien antamiin vastauksiin perustuvat tarjouskilpailujen tulokset

	Tarjouskilpailujen lukumäärä	Osuus
Meneillään/ratkaisematta	52	10 %
Ulkomaisten yhtiöiden voittamia	48	9 %
Ulkomaisten yhtiöiden häviämiä	437	81 %
Yhteensä	537	100 %

46. Taulukko 1 osoittaa, että EDF pystyy voittamaan huomattavan määrän vaatimukset täyttävien asiakkaiden tarjouskilpailuja. EDF on voittanut tarjouskilpailuista lähes puolet, 47 prosenttia, ja hävinnyt niistä alle 25 prosenttia. Kuva on vielä selvempi, jos otetaan huomioon komission tutkimuksen aikana hankkimat luvut. Ranskan markkinoilla vaatimukset täyttävälle asiakkaille tarjouksia tehneet ulkomaiset toimittajat menestyivät vain noin 9 prosentissa kaikista tarjouskilpailuista.
47. Vaatimukset täyttävien asiakkaiden järjestämien tarjouskilpailujen määrästä oli EDF:n mukaan käytettävissä vain rajallisesti tietoja. Nämä tiedot on esitetty taulukossa 1. Kaikki ulkomaiset toimittajat ilmoittivat kuitenkin kaikki käytettävissä olevat tarjouskilpailuja koskevat tiedot. Nämä tiedot ovat taulukossa 2, eikä EDF ole kiistänyt niitä väitetiedoksiintoon antamassaan vastauksessa. Siksi tietoja voidaan pitää kelvollisena perustana komission arviolle. Koska vartenotettavia ranskalaisia toimittajia ei ole muita kuin EDF, ulkomaisten toimittajien häviämien tarjouskilpailujen tai ainakin suurimman osan niistä voidaan olettaa olevan EDF:n voittamia. Ulkomaisten toimittajien esittämät tarjouskilpailuuttelot vahvistavat tämän suurimmaksi osaksi.
48. EDF:n kykyä syrjäyttää jatkuvasti tarjouksillaan ulkomaiset toimittajat tukee lisäksi se, että Ranskassa ei ole julkista keskimääräistä markkinahintaa. EDF voi itse asiassa vaikuttaa merkittävästi sähkön toimitushintaan vaatimukset täyttävälle asiakkaille. Integroituneena monopoliyhtiönä EDF voi vastata kilpailuhaasteisiin vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoilla siirtämällä vaatimukset täyttävien asiakkaiden marginaalit sellaisten asiakkaiden maksettavaksi, jotka eivät saa vapaasti valita toimittajaansa. EDF kiisti tämän kuulemisen yhteydessä ja väitti, että asiakkaiden ristikkäistuet on kielletty laissa ja säännöksissä. Ministeriö hyväksyy tariffit saatuaan niistä CRE:n lausunnon ja niihin sovelletaan kaikki toimituskulut kattavaa ylärajaa. Tariffien yläraja ei kuitenkaan missään nimessä sulje pois toimittajan kannalta tuottavia marginaaleja. Ristikkäistukien käyttöä ei myöskään ole helppo todistaa. Myös CRE on vuosikertomuksessaan todennut ristikkäistukien muodostaman todellisen vaaran esittämällä, että *"kahtia jakautuneiden markkinoiden sääntely on vaikeaa, koska kiinteät asiakkaat eivät saa*

*tukea vaatimukset täyttäviä asiakkaita ja kilpailun epätasapainottumista vaatimukset täyttävien kuluttajien markkinoilla on vältettävä*¹⁷.

49. EDF toimitti perusteellisen tutkimuksen aikana tietoja vaatimukset täyttäviin asiakkaisiin soveltamastaan keskimääräisestä hinnoittelusta ja vaatimukset täyttävälle asiakkaille vuoden 2000 aikana tarjoamista hinnoista. Kyseiset luvut on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3: Keskimääräiset hinnat vaatimukset täyttävälle asiakkaille

Ajanjakso	Vaatimukset täyttävien asiakkaiden vähimmäiskulutus (gigawattituntia vuodessa)	Keskimääräinen hinta vaatimukset täyttävälle asiakkaille (euroa / megawattitunti)	Vaatimukset täyttävälle asiakkaille tarjouksissa annettu keskimääräinen hinta (euroa / megawattitunti)
1.1.–30.4.2000	100	[25–35]*	---
1.5. – marraskuu 2000	16	[30–40]*	[20–30]*

50. Taulukossa 3 esitetyt tiedot osoittavat, että EDF:n keskimääräinen hinta vaatimukset täyttävälle asiakkaille on korkeampi kuin vaatimukset täyttävälle asiakkaille ulkomaisen toimittajan syrjäyttämiseksi tarjottu hinta. Tarjouskilpailuihin osallistuneiden kilpailijoiden vastaukset vahvistavat myös, että EDF on mukauttanut tarjouksensa ulkomaisten toimittajien tarjoamiin hintoihin voidakseen pitää asiakkaansa. Näitä päätelmiä vastaavasti CRE toteaa vuosikertomuksessaan: *"Kesäkuun 1 päivään 2000 mennessä toimittajaa vaihtaneiden vaatimukset täyttävien asiakkaiden määrä oli pieni, mutta tietty osa niistä oli saanut EDF:ltä huomattavasti alhaisemmat hinnat tarkistettuaan hintoja joiltakin kilpailevilta toimittajilta"*¹⁸.

2. EDF:n määrävän aseman vahvistuminen

51. Ehdotettu keskittymä vahvistaa EDF:n määrävää asemaa vaatimukset täyttävien asiakkaiden markkinoilla Ranskassa poistamalla EnBW:n potentiaalisen kilpailijan aseman Ranskan markkinoilla, lisää EDF:n mahdollisuuksia toteuttaa vastatoimenpiteitä Saksassa, vahvistaa EDF:n jalansijaa Sveitsissä ja poistaa Wattin potentiaalisen kilpailijan aseman sekä vahvistaa EDF:n asemaa yleiseurooppalaisena toimittajana.

2.1 Ulkomaisilla toimittajilla on kannustimia Ranskan markkinoille tulemiseksi

¹⁷ CRE:n toimintakertomus, 30. kesäkuuta 2000, s. 4.

* Osia tekstistä on muutettu sen varmistamiseksi, että luottamuksellisia tietoja ei paljasteta. Kyseiset kohdat on merkitty hakasulkuihin ja varustettu asteriskilla.

¹⁸ CRE:n toimintakertomus, 30. kesäkuuta 2000, s. 9.

52. Ulkomaisilla toimittajilla on voimakkaita kannustimia toimia Ranskassa. Tätä osoittaa se, että kyseiset toimittajat ovat osallistuneet lukuisiin toimituksia vaatimukset täyttävälle asiakkaille koskeviin tarjouskilpailuihin. Saksalaisten toimittajien osalta on syytä huomauttaa, että koska Saksan markkinat ovat avautuneet, teollisten asiakkaiden maksama sähkön hinta ei ole tavallisesti korkeampi kuin Ranskassa. Joidenkin asiakkaiden maksamat hinnat näyttävät itse asiassa olevan Ranskassa korkeammat kuin Saksassa¹⁹. Näin ollen Saksan sähköntuottajat pystyvät tekemään Ranskan vaatimukset täyttävälle asiakkaille kilpailukykyisiä tarjouksia ja niillä on myös vahvat kannustimet aloittaa toiminta Ranskassa erityisesti siksi, että Ranska on yhteisön toiseksi suurin markkina-alue.
53. Tätä kannustinta tukee lisäksi suuntaus yleiseurooppalaisten toimitussopimusten tekemiseen, toisin sanoen sähkön toimittaminen useassa jäsenvaltiossa toimiville suurille yritysasiakkaille. Komission tutkimukset ovat vahvistaneet, että halu tehdä tällaisia sopimuksia lisääntyy. Asiakkaan mahdollisuuksiin käyttää samaa toimittajaa kaikkialla yhteisössä kohdistuu luonnollisesti edelleen huomattavia rajoituksia, koska markkinoiden avautumisaste vaihtelee. Suuret yritysasiakkaat ovat kuitenkin yhä kiinnostuneempia käyttämään samaa toimittajaa useassa jäsenvaltiossa. Tämä koskee erityisesti niitä asiakkaita, joiden toimipaikat täyttävät erilaiset vapaan toimittajanvalinnan ehdoksi asetetut kansalliset vaatimukset. Tällaisiin sopimuksiin kuuluvat luonnollisesti myös toimitukset Ranskassa sijaitseville yrityksille tai toimipaikoille. Voidakseen tehdä tarjouksia useissa toimipaikoissa sijaitseville asiakkaille, joilla on yhtiöitä myös Ranskassa, on tärkeää toimia myös kyseisillä markkinoilla.

2.2 EnBW on yksi potentiaalisista kilpailijoista, joilla on erityisen hyvät edellytykset tulla Ranskan markkinoille

54. EnBW on yksi Saksan kuudesta yhteenliitetyn verkon tasolla toimivasta sähköntoimittajasta, jotka tuottavat ja toimittavat sähköä sekä pitävät yllä suurjänniteverkkoja. Yhteenliitetyn verkon tasolla se on Saksan neljänneksi suurin sähkölaitos, jota suurempia ovat vain E.ON²⁰, RWE/VEW ja VEAG, ja kaiken kaikkiaan se on Saksan kolmanneksi suurin sähköntoimittaja.
55. EnBW:n toimitusalue on Lounais-Saksa, ja sen alueella on pitkä yhteinen raja EDF:n toimitusalueen, Ranskan kanssa. EnBW omistaa toimitusalueellaan 380/220 kilovoltin suurjännitesiiroverkon, jonka pituus on 3 500 kilometriä²¹. EnBW on RWE:n ohella ainoa saksalainen yhteenliitetyn verkon tasolla sähköä toimittava yhtiö, jonka käytössä on Ranskan ja Saksan välisiä liitosyksiköitä. Kaksi neljästä²² Ranskan ja Saksan välisistä liitosyksiköistä sijaitsee EnBW:n toimitusalueella. EnBW:n liitosyksiköiden kapasiteetti on noin 1,2 gigawattia. Tämän kapasiteetin avulla EnBW pystyisi viemään Ranskaan jopa 10,5 terawattia sähköä. Yhdistettynä [<10]* terawattituntiin, jotka EnBW saa muun muassa

¹⁹ Prix du gaz et de L'électricité en Europe, lokakuu 2000, s. 8.

²⁰ E.ON on VEBA/VIAG-yrityskeskittymän tulos.

²¹ EnBW:n omia arvioita.

²² RWE:n toimitusalueella on viides liitosyksikkö, jota ei tavallisesti käytetä.

osuudestaan EDF:n voimalaitoksissa, EnBW voisi toimittaa Ranskan vaatimukset täyttävälle asiakkaille [10–20]* terawattituntia. Näiden lukujen perusteella EnBW voisi toimittaa noin [5–15]* prosenttia Ranskan vaatimukset täyttävien asiakkaiden kulutuksesta.

56. Osapuolten mukaan EnBW:n maantieteellinen läheisyys EDF:n kanssa ei merkitse EnBW:lle kilpailuetua. Osapuolet väittävät, että ranskalaiselle asiakkaalle toimitetun sähkön kustannukset ja hinnat eivät vaihtele merkittävästi sen mukaan, onko sähkö peräisin EnBW:ltä vai muulta toimijalta kuten E.ON-yhtiöltä, vaikka tämä joutuisi siirtämään sähkönsä Ranskaan joko EnBW:n tai RWE/VEW:n alueen kautta.
57. Tämä väite ei pidä paikkaansa. Saksassa siirtomaksut on maksettava siirrosta, joka tapahtuu toisen yhteenliitetyn verkon tasolla toimivan sähköyhtiön omistaman verkon kautta. Sähköntuottajat, joiden siirtoverkot eivät sijaitse Ranskan markkinoiden välittömässä läheisyydessä, ovat Ranskan rajalla sijaitsevien verkkojen omistajia kuten EnBW:tä tai REW/VEW:tä epäedullisemmassa asemassa. Kuten asiassa N:o COMP/M. 1673 – VEBA/VIAG²³ tehdyssä päätöksessä on selitetty, verkon omistajat pystyvät soveltamaan kilpailijoihinsa tariffeja, jotka eivät ole täysin avoimia, ja näin ollen näihin kilpailijoihin kohdistuvaa todellista syrjintää ei ole aina mahdollista havaita.
58. Sähkönviejille, joiden kotimaalla ei ole yhteistä rajaa Ranskan kanssa, koituisi lisäkustannuksia erityisesti niiden ylittäessä kolmannen maan ja Ranskan välisen rajan Saksan tai Belgian kautta. Siksi EnBW:n maantieteellinen läheisyys EDF:n kanssa merkitsee sille kustannusetua verrattuna edellä kuvattuihin toimittajatyyppeihin. EDF:n laatiman EnBW:n ostamista koskevan strategia-asiakirjan²⁴ jaksossa, jossa käsitellään EnBW:n yhteishallinnasta EDF:lle koituvia kaupallisia etuja, mainitaan tähän liittyen ensimmäisenä kohtana, että "EnBW tuo tullessaan suoran pääsyn rajan yli". Jos EDF pitää EnBW:n toimitusalueen maantieteellistä sijaintia Saksan ja Ranskan välisellä rajalla kilpailuetuna strategiselle laajentumiselleen Saksan markkinoille, saman tilanteen tulisi myös merkitä vastaavia etuja EnBW:lle Ranskan markkinoita ajatellen.
59. EnBW:llä on lisäksi käytettävissään Ranskassa sijaitsevaa voimalaitoskapasiteettia EDF:n kanssa tekemiensä useiden pitkäaikaisten sopimusten perusteella. Tämä koskee kapasiteettivaroja ranskalaisissa Fessenheimin ([...]*²³) ja Cattenomin ([...]*²⁴) ydinvoimalaitoksissa sekä sopimusta, jonka perusteella EDF toimittaa EnBW:lle vakioenergiaa ja äkillisten kuormitushuippujen varalta täydennysenergiaa. EnBW vastaanotti vuonna 1999 [...]* terawattituntia Fessenheimilta ja [...]* terawattituntia Cattenomilta sekä [...]* terawattituntia vakioenergiaa EDF:ltä.
60. Osapuolten mukaan EnBW vastaanottaa kaikkien EDF:n ja EnBW:n välillä voimassa olevien sopimusten puitteissa keskimäärin yhteensä [<10]* terawattituntia vuodessa. Suurin osa tästä määrästä toimitetaan EnBW:n käyttöön Ranskan ja Saksan välisen Sierentz/Kuhmoos-liitosyhtymän kautta. Ilmoituksen mukaan EnBW toimittaa tuontisähkön saksalaisille asiakkailleen. Mitkään säädöksiin tai

²³ VEBA/VIAG, 13 päivänä kesäkuuta 2000 tehty päätös.

²⁴ EnBW Energie Baden-Württemberg (Allemagne) Acquisition d'une participation de 25,01% dans le cadre d'une offre portant sur 34,01%, s. 11.

sopimuksiin sisältyvät määräykset eivät kuitenkaan estäisi EnBW:tä toimittamasta EDF:ltä vastaanottamaansa sähköä Ranskan vaatimukset täyttävillä asiakkaille. Sekä EDF:n että EnBW:n edustajat vahvistivat tämän nimenomaisesti 17 päivänä marraskuuta 2000 järjestetyssä tapaamisessa komission kanssa.

61. Osapuolet väittävät, että RWE/VEW, E.ON, Electrabel ja muut yhteisöön sijoittautuneet sähköyhtiöt ovat huomattavasti suurempia kuin EnBW ja näin ollen on huomattavasti todennäköisempää, että niillä on rahoitusvoimaa, resursseja ja suunnittelukykyä tullaan onnistuneesti Ranskan vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoille. Osapuolten mielestä EnBW:n tuotantokapasiteetti olisi optimoitunakin riittämätön sen omille markkinoille. EnBW tuottaa noin 40,5 terawattituntia ja myy noin 55 terawattituntia sekä ostaa erotuksen eri lähteistä EDF mukaan lukien.
62. Yhteisöön sijoittautuneilta sähköntuottajilta saatujen vastausten perusteella nykyinen tuotantokapasiteetti tai ylituotanto eivät ole ratkaisevia tekijöitä harkittaessa tuloa Ranskan markkinoille. Erityisesti Saksassa sähköntuottajat voivat myydä ylituotantonsa sähköpörsseille tai kahdenvälisin sopimuksin muille yhteenliitettyyn verkkoon kuuluville sähköntuottajille. Jos sähköyhtiö päättää toimittaa sähköä Ranskan markkinoille, se voi näin ollen tehdä niin ostamalla tarvittavan sähkömäärän joko sähkömarkkinoilta tai muilta tuottajilta. Siksi voidaan päätellä, että oma ylituotanto ei ole välttämättä ratkaiseva etu, joka suurilla sähkölaitoksilla on EnBW:hen verrattuna.
63. Muut potentiaaliset Ranskan markkinoille tulijaehdokkaat sijaitsevat Saksassa, Belgiassa ja Espanjassa. Ulkomailla sijaitsevia espanjalaisia toimittajia koskeva suurin Ranskan markkinoille pääsyä vaikeuttava tekijä on rajallinen noin 1 gigawatin liitosyksikkökapasiteetti. RWE/VEW:tä lukuun ottamatta saksalaisilla toimittajilla ei ole suoraa pääsyä Ranskaan. Näin ollen vaikuttaa siltä, että vain RWE/VEW ja Electrabel ovat yhtä hyvässä asemassa kuin EnBW. RWE/VEW:llä ja Electrabelilla ei ole kummallakaan vastaavaa mahdollisuutta hyödyntää Ranskan voimalaitoskapasiteettia kuin EnBW:llä. RWE/VEW voi hyödyntää Ranskan voimalaitoskapasiteettia Harpen AG:n kautta. Harpen AG:n tuotanto on kuitenkin marginaalinen (0,2 terawattituntia) ja lisäksi se toimittaa koko tuotantonsa EDF:lle. Electrabelilla on osuus Ranskan ydinvoimalayksiköistä CHOOZ B, joka on rakennettu vuonna 1984, ja Tricastin, joka on rakennettu vuonna 1975. Koska nämä sopimukset perustuivat EDF:n vastaavaan osuuteen belgialaisesta Tihangen ydinvoimalasta, ranskalaisten yksikköjen tuotanto ei ole käytettävissä toimitettavaksi ranskalaisille asiakkaille.
64. Näin ollen voidaan päätellä, että EnBW olisi yksi strategisesti parhaimmissa asemassa olevista yrityksistä, joilla on mahdollisuudet tulla Ranskan vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoille. Koska kolmannes EnBW:n potentiaalisista toimituksista vaatimukset täyttävillä asiakkaille (ks. edellä 55 kappale) on peräisin ranskalaisesta tuotannosta, EnBW:n ei tarvitse maksaa tästä määrästä rajanylitysmaksuja. Tässä suhteessa EnBW on kaikkiin muihin kilpailijoihin verrattuna ainutlaatuisessa asemassa.

2.3 Ilman tarkasteltavana olevaa toimenpidettä EnBW:llä pitäisi olla voimakkaat kannustimet tulla Ranskan markkinoille

65. Ranskan markkinoille pääsyssä EnBW:tä hyödyttäisivät sen kilpailulliset mahdollisuudet ja maantieteellinen sijainti, joiden ansiosta sen kuuluu asemaltaan ehdokkaiden parhaimmiston, ja lisäksi myös suuntaus yleiseurooppalaisiin toimituksiin. EnBW:n toimitusalueen teollisiin asiakkaisiin kuuluu merkittäviä saksalaisia sähkö- ja metallinjalostusalan yhtiöitä sekä koneenrakennusalan yhtiöitä, joilla on tuotantoyksiköitä myös muualla yhteisössä.
66. EnBW on perustanut paikallisia tytäryhtiöitä Itävaltaan, Alankomaihin, Italiaan, Puolaan ja Espanjaan²⁵. Se toimittaa jo [...]>* suurista teollisista asiakkaistaan "yleiseurooppalaisten toimitussopimusten" puitteissa useampaan kuin yhteen jäsenvaltioon. Merkittävimmät näistä toimitussopimuksista ovat [...]>*. EnBW:n mielestä yleiseurooppalaisten toimitussopimusten kannalta sopivimpia ovat suuret teolliset asiakkaat, joilla on useita tuotantolaitoksia tai toimipaikkoja vähintään kahdessa Euroopan maassa. EnBW:n mielestä yleiseurooppalaisen toimitussopimuksen yhteydessä huomioon otettavan toimipaikkakohtaisen vähimmäiskulutuksen tulisi olla 5–10 gigawattituntia. [...]>*EnBW:n nykyisistä asiakkaista täyttäisi jo nämä yleiseurooppalaisen toimitussopimuksen edellytykset.
67. Alueidensa vierekkäisen sijainnin ansiosta EDF ja EnBW toimivat perinteisesti monin tavoin läheisessä yhteistyössä sähköalalla mukaan lukien voimalaitosten yhteiskäyttö ja EDF:n tuottaman sähkön siirto EnBW:n verkon kautta vietäväksi Sveitsiin, Italiaan ja Itävaltaan.
68. Osapuolet väittävät, että yhtiöiden pitkäaikaisten suhteiden vuoksi olisi epärealistista olettaa EnBW:n pyrkivän aktiivisesti uhmaamaan EDF:n markkinaosuutta Ranskassa. Kyseiset suhteet eivät kuitenkaan riitä sulkemaan pois mahdollisuutta, että EnBW alkaisi toimia Ranskassa EDF:n kilpailijana, jos se ei olisi EDF:n määräysvallassa. Tätä kantaa tukee myös, että EnBW on jo osallistunut ranskalaisten vaatimukset täyttävien asiakkaiden järjestämiin tarjouskilpailuihin.

2.4 EnBW:n ostaminen vähentäisi EDF:ään kohdistuvaa yleistä kilpailua Ranskassa

69. Ehdotettu keskittymä lisää EDF:n vastatoimimahdollisuuksia Saksassa. EDF:n asema Ranskan vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoilla on hyvin vahva. EnBW:n osto antaa EDF:lle kuitenkin mahdollisuuden toimia täysin avoimilla Saksan markkinoilla hyvin aggressiivisen kilpailijan välityksellä. "Kotimarkkinoillaan" Ranskassa EDF:n asema on taas yhä hyvin suojattu, koska se on kapasiteetiltaan erittäin vahva ja sillä on varma (vaatimuksia täyttämätön) asiakaskunta.
70. EnBW:n merkitystä Saksassa kuvaa myös, että siitä tuli kesäkuussa 1999 Saksan ensimmäinen voimalaitosyhtiö, joka voi tarjota vakiotariffiasiakkailleen mahdollisuuden valita sähkön eri hintavaihtoehtojen välillä. EnBW on edistänyt tytäryhtiönsä Yello Strom GmbH:n (jäljempänä 'Yello Strom') välityksellä merkittävästi Saksan pienten asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoiden avautumista kilpailulle. Yello Strom tekee samankaltaisen kilpailualoitteen myös suurten ja pienten teollisten asiakkaiden markkinoilla.

²⁵ EnBW:n vuosikertomus 1999, s. 28.

71. Ennen toimenpidettä EDF:llä ei ole ollut yhtä hyviä mahdollisuuksia vastata Saksan yhteenliitettyyn verkkoon kuuluvien sähköyhtiöiden yrityksiin tulla Ranskan markkinoille käynnistämällä vastakampanjoita Saksassa, koska EDF ei ole ollut läsnä Saksan markkinoilla. Toimenpiteen jälkeen EDF:llä on kuitenkin ainakin jossain määrin mahdollisuus käyttää läsnäoloaan Saksassa pelotteena torjuakseen varsinaisten kilpailijoiden, kuten RWE, E.ON ja HEW, aikomuksia kilpailla aggressiivisesti Ranskan vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoilla. Samankaltaisen vastatoimimahdollisuuden puute Ranskassa vähentää kyseisten kilpailijoiden halua uhata aggressiivisesti EDF:n asemaa Ranskassa.
72. Tästä aiheesta osapuolet väittävät, että EDF:n toimintaperiaatteisiin eivät kuulu vastakampanjat Saksassa, eikä sellaisia toimintaperiaatteita oteta käyttöön myöskään tulevaisuudessa. Komission tutkimuksen aikana useat kilpailijat ovat esittäneet, että EDF:n lisääntyneet vastatoimimahdollisuudet olisivat ehdotetun keskittymän merkittävimpiä seurauksia. EnBW itse on myös ilmoittanut komission ja EDF:n edustajien kanssa 17 päivänä marraskuuta 2000 järjestetyssä tapaamisessa, että EnBW:n olisi nykytilanteessakin otettava huomioon EDF:n vastatoimenpiteiden mahdollisuus Saksassa, jos EnBW tulisi merkittävässä määrin Ranskan markkinoille. On selvää, että strategia, johon EnBW on jo varautunut, olisi paljon helpompi toteuttaa ja huomattavasti tehokkaampi, jos EDF:llä olisi ehdotetun keskittymän suoma vahva jalansija Saksassa.
73. OEW ilmoitti kuulemisen aikana, että EnBW ei olisi keskittymän jälkeen EDF:n yksinomaisessa määräysvallassa, vaan EDF:n ja OEW:n yhteisessä määräysvallassa ja että OEW:n osakkuus EnBW:ssä olisi keskittymän toteuduttua riittävä suojakeino EDF:n mahdollisen vastatoiminnan varalta Saksassa.
74. On totta, että keskittymän jälkeen EnBW on EDF:n ja OEW:n yhteisessä määräysvallassa. Osakassopimuksen mukaan EDF on kuitenkin yksin toiminnallinen kumppani, kun taas OEW on alueellinen kumppani. [...]*. Kun OEW:n alueellisia etuja ja sen tuotonsaantipyrkimyksiä kunnioitetaan riittävästi, vaikuttaa epätodennäköiseltä, että OEW:llä olisi kannustimia vastustaa aktiivisesti vaikkapa EDF:n valitsemaan liiketoimintastrategiaa EnBW:n suhteen. [...]*. Vastatoimistrategioilla ei lisäksi välttämättä ole vaikutusta mainittuihin etuihin. Näin ollen vaikuttaa siltä, että ehdotettu keskittymä johtaisi lisääntyneen vastatoimintakyky huomioon ottaen myös EDF:n määräävän aseman merkittävään vahvistumiseen Ranskassa.

EnBW määräävä omistusosuus WATTissa vahvistaisi merkittävästi EDF:n asemaa Sveitsissä

75. Sveitsissä on seitsemän vertikaalisesti integroitunutta sähkölaitosta (Überlandwerke): Atel (Aare-Tessin AG für Elektrizität, Olten), BKW (BKW FMB Energie AG, Bern), CKW (Centralschweizerische Kraftwerke AG, Luzern), EGL (Elektrizitätsgesellschaft Laufenburg AG, Laufenburg), EOS /Energie Ouest Suisse, Lausanne), EWZ (Elektrizitätswerk der Stadt Zürich, Zürich) ja NOK (Nordostschweizerische Kraftwerke AG, Baden). Nämä yhtiöt ovat Sveitsin siirtojärjestelmäoperaattoreita, jotka pitävät yllä Sveitsin 6 633 kilometriä sähkönsiirtolinjaa käsittävää sähkönsiirtoverkkoa. ETRANS AG koordinoi Sveitsin siirtoverkkojärjestelmää. Seitsemän Überlandwerke-yhtiötä omistavat ETRANS AG:stä seuraavat osuudet, jotka vastaavat niiden omistusosuuksia Sveitsin

siirtoverkosta: Atel (18,8 prosenttia), BKW (11,5 prosenttia), CKW (5,0 prosenttia), EGL (13,2 prosenttia), EOS (14,5 prosenttia), EWZ (12,9 prosenttia) ja NOK (24,1 prosenttia).

76. Osapuolet ilmoittavat, että EDF ei omista määrävää osuutta Atelistä²⁶. EDF:llä on kuitenkin pitkään ollut läheiset kaupalliset suhteet Atelin kanssa. Tämä suhde perustuu erityisesti joihinkin yhtiöiden välisiin pitkäaikaisiin toimitussopimuksiin. Vuonna 1999 Atel tuotti sähköä 7,6 terawattituntia ja myi 29 terawattituntia, josta 80 prosenttia vietiin ulkomaille (55 prosenttia Etelä-Eurooppaan, lähinnä Italiaan). Atelin osuus Sveitsin sähkönviennistä on 40 prosenttia ja tuonnista 32 prosenttia. Vuonna 1999 Sveitsin tuonti Ranskasta oli noin 22 terawattituntia. Valtaosaa EDF:n sähkönviennistä Sveitsiin ei myyty sveitsiläisille asiakkaille, vaan se vietiin edelleen.
77. EnBW:llä, Bayernwerk AG:llä (jäljempänä 'E.ON') ja NOK:lla on yhdessä määrävä asema Watt AG:ssä²⁷ (jäljempänä 'WATT'). EnBW ja E.ON omistavat kumpikin 24,5 prosentin osuuden ja NOK omistaa 34,5 prosentin osuuden. Loput 16,5 prosenttia omistaa Crédit Suisse S.A. WATTilla on määrävä osuus seitsemästä Überlandwerke-yhtiöstä kahdessa, eli EGL:ssä ja CKW:ssä, sekä kahdessa muussa sähköyhtiössä, KWL:ssä (Kraftwerk Laufenburg) ja KWR:ssä (Kraftübertragungswerke Rheinfelden).
78. Vuonna 1999 EGL myi noin 21 terawattituntia ja CKW myi noin 4 terawattituntia, mikä vastaa yli kolmannesta Sveitsin Überlandwerke-yhtiöiden kokonaismyynnistä. NOK, joka ei kilpaile WATTin eikä sen tytäryhtiöiden kanssa, myi vuonna 1999 noin 21 terawattituntia.
79. Ehdotettu keskittymä vahvistaisi merkittävästi EDF:n asemia Sveitsissä, koska EDF saisi määrävän osuuden WATTista (ja välillisesti WATTin tytäryhtiöistä). Uusi omistus mahdollistaisi EDF:lle lisäksi määräysvallan lukumääräisesti lähes puoleen Sveitsin liitosyksiköistä ja yli 50 prosenttiin koko liitosyksikkökapasiteetista.
80. Sveitsin ja sen naapurimaiden välillä on 36 liitosyksikköä. Taulukosta 4 käyvät ilmi Sveitsin liitosyksiköiden omistusosuudet ja vastaavat liitosyksikkökapasiteetit.
81. Taulukko 4: Sveitsin ja sen naapurimaiden väliset liitosyksiköt

Yhtiö	Liitosyksiköiden määrä	Prosenttiosuus	Siirtokapasiteetti (megawattia)	Prosenttiosuus
EGL	16	44 %	13 765	51,8 %

²⁶ EDF:llä EDFI:n välityksellä ja RWE:llä on kummallakin 20 prosentin osuus Motor Columbus - holdingyhtiöstä, joka omistaa enemmistön (56,6 prosenttia) Atelin osakkeista. EDF omistaa lisäksi suoraan 1,2 prosenttia Atelistä. Loput Motor Columbuksen osakkeet ovat sveitsiläisen UBS-pankin omistuksessa 37,2 prosentin osuudella ja muilla institutionaalisilla sijoittajilla, jotka omistavat niistä yhteensä 22,8 prosenttia. Siksi EDF ja RWE ovat ainoat Motor Columbuksen osakkaat, joilla on yhtiössä valvottavanaan strategisia kaupallisia etuja. Kummallakin on edustajansa sekä Motor Columbuksen että Atelin *Conseil d'Administration* -elimessä.

²⁷ Ks. 4 päivänä joulukuuta 1997 tehty komission päätös asiassa N:o IV/M.958 – WATT AG II, EYVL C 116, 16.4.1998, s. 2.

Atel	5	14 %	4 854	18,3 %
EOS	6	16 %	3 854	14,4 %
NOK	3	8 %	2 001	7,5 %
BKW	2	5 %	1435	5,4 %
KWB	2	5 %	396	1,5 %
RHOW	1	4 %	240	0,9 %
AWAG	1	4 %	53	0,2 %

82. Maantieteellisen asemansa, Ranskaan, Saksaan, Italiaan ja Itävaltaan suuntautuvien suurjänniteyhteyksiensä sekä vesivoimansa joustavuuden ansiosta Sveitsi toimii huippukuormien tasauspöytänä omille ja muille eurooppalaisille sähkölaitoksille niiden sekä kausittaisia että päivittäisiä tarpeita varten. Tässä mielessä Sveitsi on Ranskan sähköhuollolle erityisen tärkeä kuormitushuippujen aikana. EDF:n vuoden 1999 koko tuotannosta 80 prosenttia oli peräisin ydinvoimaloista. Ydinvoiman tuotanto on tasaista ja soveltuu siksi hyvin vakioenergian toimittamiseen. Ydinvoimalaitokset ovat kuitenkin melko joustamattomia eivätkä siksi sovellu kysynnän tyydyttämiseen kuormitushuippujen aikana. Sähkön vienti Sveitsistä Ranskaan koostuu erityisesti huippuenergiasta, mutta vienti Ranskasta Sveitsiin käsittää pääasiassa vakioenergiaa.
83. Ehdotetun keskittymän ansiosta EDF saisi määräysvallan suurimpaan osaan Sveitsin huippuenergian tuotantoa ja toimituksia. Kilpailijoiden, jotka haluavat toimittaa sähköä Ranskan vaatimukset täyttävälle asiakkaille, on toimitettava sekä vakioenergiaa että huippuenergiaa. Jos kyseiset kilpailijat eivät kykene tyydyttämään kuormitushuippujen aikaista tarvetta itse, niiden on tehtävä järjestelyjä muiden huippuenergian toimittajien, erityisesti sveitsiläisten toimittajien kanssa. Ehdotettu keskittymä rajoittaa huomattavasti kyseisten toimittajien valintamahdollisuuksia sveitsiläisten huippuenergian toimittajien joukosta.
84. Ehdotettu keskittymä poistaisi myös EGL:n mahdollisten kilpailijoiden joukosta Ranskan markkinoilla. EGL on juuri luomassa yhteyksiä Ranskan vaatimukset täyttäviin asiakkaisiin. EGL:llä olisi mahdollisuus toimittaa kaikkia sähkötuotteita suoraan Ranskan vaatimukset täyttävälle asiakkaille ja muille kyseisten asiakkaiden käyttämille toimittajille. Keskittymän toteutuminen estäisi kuitenkin tällaisen kilpailun pysyvästi. Näin ollen keskittymä vahvistaisi EDF:n määrävää asemaa Ranskan markkinoilla.

2.6 Yhteisen määrävän aseman hankkiminen EnBW:ssä edistäisi merkittävästi EDF:n pääsyä johtavaan asemaan yleiseurooppalaisena toimittajana

85. EDF on viime vuosina järjestelmällisesti hankkinut EDFI:n välityksellä joko suoraan tai osana yhteisinvestointeja omistusosuuksia voimalaitos-, voimansiirto- ja voimanjakelualan yrityksistä kaikkialla Euroopassa. Taulukosta 5 käy ilmi, että EDF toimii jo useissa jäsenvaltioissa.

Taulukko 5: EDF:n läsnäolo jäsenvaltioissa

Maa	Yhtiö	EDFI:n omistusosuus
Itävalta	Estag	25 prosentin osuus SIA:n välityksellä. SIA on EDFI:n (80 prosenttia) ja Gaz de Francen (20 prosenttia) yhteisyritys (IV/M.1107).
Italia	Ise	75 prosentin osuus Finel-yhtiön välityksellä. Finel on EDFI:n (40 prosenttia) ja Edisonin (60 prosenttia) yhteisyritys (IV/M.568).
Portugali	Tejo Energia; Pegop; Carbopego	Tejo Energia; Pegop 10 prosenttia Carbopego 1/3 osana yhteenliittymää National Power ja Endesa -yhtiöiden kanssa
Espanja	Elcogas	29,13 prosenttia, muut pääosakkaat ovat Endesa (30,53 prosenttia) ja Iberdrola (11,1 prosenttia)
Ruotsi	Granninge	34,2 prosenttia yhdessä tytäryhtiönsä Skandrenkraftin kanssa (IV/M.1169)
Yhdistynyt kuningaskunta	London Electricity–Swab	100 prosenttia (IV/M.1345, IV/M.1606)

86. Taulukosta 5 käy ilmi, että EDF:llä on jo pääsy yhteisön useille eri markkinoille. Tämä koskee ainakin tapauksia, joissa EDF:llä on joko yksinomainen määräysvalta tai yhteinen määräysvalta kansallisissa sähköntoimittajayhtiöissä. EDF ei kuitenkaan ole läsnä Saksassa, joka muodostaa Euroopan merkittävimmät markkinat. Ehdotetun keskittymän myötä EDF saisi vahvan jalansijan Saksassa ja sillä olisi ainutlaatuinen asema todella yleiseurooppalaisten palvelujen tarjoajana teollisille ja kaupallisille asiakkaille.
87. EDF:n määräävästä asemasta Ranskassa johtuu, että minkään muun eurooppalaisen toimittajan on hyvin vaikea tarjota samanlaisia palveluja samalla tasolla kuin EDF. Ulkomaiset toimittajat pystyvät tarjoamaan sähköä ranskalaisille asiakkailleen vain, jos näiden tarve kulutuspaikkaa kohti on vähintään 16 gigawattituntia vuodessa. Asiakkaat, joiden tarve kulutuspaikkaa kohti on alle 16 gigawattituntia vuodessa, eivät saa valita ulkomaista toimittajaa, koska EDF:llä on edelleen yksinoikeus toimia niiden sähköntoimittajana. Jos kyseisillä asiakkailla esimerkiksi on Ranskassa eri tuotantoyksiköitä, joiden tarve vaihtelee niin, että joidenkin yksiköiden tarve alittaa ja toisten taas ylittää 16 gigawattituntia vuodessa, vain EDF kykenisi käytännössä tarjoamaan niille useita toimipaikkoja kattavia toimituksia. Tämä rajoittaa merkittävästi ulkomaisten toimittajien mahdollisuuksia tarjota useita toimipaikkoja kattavia toimituksia ranskalaisille asiakkailleen. Kuten edellä 1.3 jaksossa on kuvattu, ulkomaisilla toimittajilla on huomattavia vaikeuksia toimittaa sähköä

vaatimukset täyttävälle ranskalaisille asiakkaille. Siksi ulkomaiset toimittajat ovat edelleen huomattavasti ranskalaisia heikommassa asemassa halutessaan tarjota toimituksia useissa paikoissa toimiville ranskalaisille asiakkailleen.

88. Ranskan sijainti Euroopassa on strategisesti edullinen, koska sillä on liitosyhteistyöt Espanjan, Yhdistyneen kuningaskunnan, Belgian, Saksan, Sveitsin ja Italian kanssa. Jos esimerkiksi saksalaisten toimittajien asiakkaat pyytävät toimituksia Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai Espanjassa sijaitseviin toimipaikkoihinsa, sähkö jouduttaisiin siirtämään Ranskan kautta. Komission tutkimukset ovat osoittaneet tällaisiin siirtoihin liittyvät vaikeudet niin suuriksi, että kilpailijat eivät pysty toimittamaan sähköä kyseisille asiakkaille, elleivät ne onnistu ostamaan sähköä paikallisesti.
89. EDF on sen sijaan jo hyvin erilaisessa asemassa. Se on yhä määräävässä asemassa Ranskassa oleva toimija. Järjestelmällistä strategista yritysostopolitiikkaa noudattamalla EDF on onnistunut laajentamaan toimintansa lähes kaikkiin jäsenvaltioihin, erityisesti täysin avoimille markkinoille kuten Yhdistyneeseen kuningaskuntaan aikana, jona ulkomaisilla kilpailijoilla ei puolestaan ole ollut mahdollisuutta tulla Ranskan markkinoille. Ennen ehdotettua keskittymää EDF:n läsnäolossa Ranskan ulkopuolella on kuitenkin ollut huomattava aukko, koska sillä ei ole ollut jalansijaa Saksassa. Yhteisen määräysvallan saaminen saksalaisessa EnBW:ssä ja sen vahvassa Yello Strom -tuotemerkissä täyttäisi tämän aukon. Se vahvistaisi entisestään EDF:n asemaa yleiseurooppalaisena toimittajana ja samalla välillisesti sen määräävää asemaa Ranskan vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoilla.

V. ILMOITUKSEN TEKIJÖIDEN ESITTÄMÄT SITOUKSET JA TOIMENPITEEN MUUTOKSET

Sitoumukset

90. Osapuolet ovat esittäneet sitoumuksia, jotka poistaisivat komission havaitsemat kilpailuongelmat. Tiivistettynä sitoumuksiin kuuluvat seuraavat toimet:

Suhteet CNR:ään

91. CNR saa 1 päivästä huhtikuuta 2001 alkaen mahdollisuuden huolehtia itsenäisesti sekä voimalaitostensa toiminnasta että niissä tuotetun energian kaupallisesta hyödyntämisestä. EDF ja CNR ovat allekirjoittaneet yhteiset julistukset, joissa määritellään ehdot CNR:n toiminnalle täysin itsenäisenä sähköntuottajana. EDF sitoutuu tekemään CNR:n kanssa 31 päivään maaliskuuta 2001 mennessä sitovat sopimukset, joilla julistukset pannaan täytäntöön. EDF sitoutuu 31 maaliskuuta 2001 alkaen pidättäytymään esittämästä mitään CNR:n tuottaman sähkön tai osan siitä kaupalliseen hyödyntämiseen liittyviä vaatimuksia. Jotta CNR kuitenkin voisi kehittää asteittain koko tuotantonsa markkinointia, EDF sitoutuu 1 päivän huhtikuuta 2001 ja 1 päivän huhtikuuta 2006 välisenä aikana ostamaan CNR:n pyynnöstä osan tämän tuotannosta. Tällä perusteella ostettavista määristä ja ostohinnoista sovitaan ennen 31 päivää maaliskuuta 2001 tehtävällä 15 päivänä tammikuuta 2001 annettujen yhteisten julistusten mukaisella EDF:n ja CNR:n välisellä sopimuksella.
92. EDF sitoutuu luopumaan äänivallastaan CNR:ssä ja vetämään pois edustajansa CNR:n hallituksesta. Uskottu mies huolehtii EDF:n omistamista CNR:n osakkeista.

Oikeus hyödyntää Ranskan voimalaitoskapasiteettia

93. EDF sitoutuu antamaan kilpailijoille mahdollisuuden käyttää Ranskan kaikkiaan 6 000 megawatin voimalaitoskapasiteettia, josta 5 000 megawattia on tehollisia voimalaitoksia ja 1 000 megawattia voimassa oleviin yhteistuotantona tuotetun sähkön ostosopimuksiin liittyvinä vastavuoroisina sopimuksina.

Teholliset voimalaitokset

94. Tehollisten voimalaitosten kapasiteetti käsittää 4 000 megawattia vakioenergiaa ja 1 000 megawattia huippuenergiaa kuormitushuippujen varalta. Tehollisten voimalaitosten sekä vakioenergiaa että huippuenergiaa tarjotaan samanaikaisesti mutta erikseen. Toimituksia tehollisista voimalaitoksista koskevien sopimusten kesto on kolme kuukautta, kuusi kuukautta, yksi vuosi, kaksi vuotta tai kolme vuotta.
95. Tehollisten voimalaitosten sopimukset tehdään avoimen ja syrjimättömän julkisen huutokaupan perusteella. Huutokauppa on avoin sähkölaitoksille ja energiakauppiaille. Osallistujat tekevät tarjouksia kapasiteetin osuuksista täysin megawatein ja pienin tarjous voi koskea yhtä megawattia. Tarjoukset ryhmitellään voimalaitostyypeittäin sopimuksen kestosta riippumatta. Kussakin ryhmässä tarjoukset lajitellaan laskevaan järjestykseen sen mukaan, paljonko ne poikkeavat EDF:n vahvistamasta viitearvosta. Viitearvo vastaa EDF:n arvioita sähkön tukkumarkkinoista Ranskassa. Viitearvo ei ole vähimmäishinta ja poikkeamat voivat olla myös negatiivisia. Arvot ilmoitetaan uskotulle miehelle ennen tarjouspyyntöjen julkistamista.
96. Kapasiteettia jaetaan tarjoajille niiden sijoituksen mukaan, kunnes huutokaupattava kapasiteetti on käytetty. Tarjoajilla, joiden tarjous koskee sekä vakioenergiaa että huippuenergiaa tuottavia laitoksia, on mahdollisuus vetää tarjouksensa takaisin, jos niille ei jaeta kaikkia niiden valitsemia energiaosuuksia. Jos tarjouksia vedetään takaisin, niitä vastaava kapasiteetti jaetaan jäljelle jääneille tarjoajille näiden sijoituksen mukaan.
97. Hyväksytyt tarjoajat ostavat EDF:ltä X megawattia voimalaitoskapasiteettia hintaan Y euroa megawatilta vuodessa (kapasiteettihinta). Sopimuksen voimassaoloaikana ostajalla on oikeus koska tahansa ilmoittaa EDF:lle haluavansa enintään X megawatin toimituksen. Haluttu kuormituskäyrä on ilmoitettava edellisenä päivänä klo 12:00 mennessä.
98. Ostaja maksaa käyttämästään energiasta EDF:lle Z euroa megawattitunnilta (energian hinta). Vakioenergiaa toimittavien tehollisten voimalaitosten energian hinta vastaa EDF:n Ranskassa hoitaman ydinvoimalaitoksen muuttuvia kustannuksia. Huippuenergiaa toimittavien tehollisten voimalaitosten energian hinta vastaa EDF:n Ranskassa hoitaman huippuenergiaa tuottavan fyysisen voimalaitosyksikön muuttuvia kustannuksia. Nykyinen energian hinta on [...]* euroa megawattitunnilta vakioenergiaa tuottavan laitoksen osalta ja [...]* euroa megawattitunnilta huippuenergiaa tuottavan laitoksen osalta. EDF

vahvistaa energian hinnat annettuaan uskotulle miehelle tilaisuuden tarkistaa niiden tason²⁸.

99. EDF järjestää joka kolmas kuukausi huutokauppoja, joissa tarjolla on sekä vakioenergiaa että huippuenergiaa tuottavien voimalaitosten kapasiteettia. Ensimmäinen huutokauppa 1 000 megawatin myymiseksi järjestetään neljänä 250 megawatin kierroksena. Ensimmäisen tehollisten voimalaitosten huutokaupan säännöt julkistetaan toukokuussa 2001. Ensimmäinen huutokauppakierros järjestetään syyskuun 2001 alussa. Muut kierrokset seuraavat kymmenen päivän välein.
100. Jos uskottu mies todistaa, että huutokauppojen hinnat ovat epätavallisen alhaiset suhteessa markkinahintoihin tai että huutokauppojen tuloksena saadaan tarjouksia, jotka ovat huomattavasti alhaisemmat kuin EDF:n kustannukset, komissio vahvistaa EDF:n tai uskotun miehen perustellusta pyynnöstä huutokaupoissa sovellettavan vähimmäishinnan. Uskotun miehen suostumuksella muita huutokauppoja voidaan lykätä, kunnes komissio on tehnyt päätöksensä. Vähimmäishinnan vahvistamista koskevaa pyyntöä ei saa esittää, ennen kuin ensimmäinen kierros 4 kertaa 250 megawatin huutokaupasta on päättynyt.

Yhteistuotannossa tuotettua sähköä koskeva huutokauppa

101. EDF on allekirjoittanut ranskalaisten yhteistuotannon harjoittajien kanssa sähkön ostosopimukset, joissa se lupaa ostaa 12 vuoden ajan koko niiden sähköntuotannon. Näiden sopimusten voimassaoloajasta on jäljellä vielä keskimäärin 10 vuotta. EDF sitoutuu myymään huutokaupalla kaikkiaan 1 000 megawattia voimalaitoskapasiteettia, joka on näiden sopimusten nojalla sen käytettävissä. Kapasiteettia tarjotaan keskinäisin sopimuksin, joihin ryhmitellään joukko voimassa olevia yhteistuotantosopimuksia. Ensimmäiset keskinäiset sopimukset ovat voimassa 12 kuukautta. Kahden ja kolmen vuoden sopimusten tekemistä harkitaan, jos kyseisille sopimuksille ilmaantuu kysyntää.

Kesto

102. EDF sitoutuu myöntämään voimalaitoskapasiteetin käyttöoikeuden viideksi vuodeksi tämän päätöksen voimaantulopäivästä. Tämä ajanjakso perustuu odotukseen, että tulevien viiden vuoden aikana Ranskan sähkömarkkinat ovat ehkä saavuttaneet sellaisen kehitystason, joka mahdollistaa EDF:n huutokaupoissa markkinoiden likviditeetin lisäämiseksi tarjoamille määrille riittävät vaihtoehtoiset toimituslähteet.
103. Komissio päättää viiden vuoden ajanjakson kuluttua EDF:n perustellusta pyynnöstä, ovatko kyseiset ehdot täyttyneet, ja vastaavasti lakkauttaa EDF:n velvoitteen myöntää voimalaitoskapasiteetin käyttöoikeus taikka jatkaa sen voimassaoloa.
104. EDF ja/tai uskottu mies voi kolmen vuoden kuluttua tämän päätöksen tekemisestä koska tahansa esittää perustellun pyynnön päättää tämän sitoumuksen voimassaolo.

²⁸ Kapasiteettihinta määräytyy yksittäisten tarjouksien perusteella, mutta EDF vahvistaa energian hinnan eli kapasiteetista käytetyn sähkön hinnan muuttuvien kustannustensa perusteella. Viitearvo sen sijaan ei ole kiinteä hinta, vaan yksinomaan huutokaupan toimittamisessa käytettävä tekninen väline.

105. Osapuolet sitoutuvat siihen, että EnBW myy ja suostuu myymään omistamansa WATTin osakkeet.

Arviointi

106. EDF:n ja CNR:n suhteita koskevilla sitoumuksilla varmistetaan, että CNR saa 1 päivästä huhtikuuta 2001 mahdollisuuden tulla aktiiviseksi kilpailijaksi Ranskan sähkösektorilla. Koska EDF luopuu äänivallastaan CNR:ssä ja vetää pois edustajansa CNR:n hallituksesta, EDF ei enää puutu CNR:n kaupallisiin toimintaperiaatteisiin eikä markkinakäyttäytymiseen. EDF:n sekä CNR:n välisen teknisen toimintasopimuksen ja kaupallista hyödyntämistä koskevan sopimuksen mukaisesti CNR kykenee asteittain kehittämään koko tuotantonsa pitämistä kaupan vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoilla.

107. Huutokaupalla tarjottava 6 000 megawatin voimalaitoskapasiteetti vastaa noin 39–41 terawattituntia. Tämä määrä käsittää 30–32 prosenttia vaatimukset täyttävien asiakkaiden markkinoista, joiden nykyinen koko on 130 terawattituntia. Voimalaitoskapasiteetin käyttömahdollisuus mahdollistaa ulkomaisten toimittajien merkittävän aktiivisen toiminnan vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinoilla. Kun suunniteltu vaatimukset täyttävien asiakkaiden vähimmäiskulutuksen alentaminen 9 gigawattituntiin vuodessa on toteutettu, Ranskan vaatimukset täyttävien asiakkaiden sähköntoimitusmarkkinat kasvavat noin 150 terawattituntiin. Toisaalta voidaan olettaa, että CNR ja SNET lisäävät lähivuosina suoraan näiden markkinoiden likviditeettiä noin kymmenellä terawattitunnilla. Näin mukaan lukien EDF:n huutokaupoissa tarjoamat noin 40 terawattituntia kilpailijat voivat tyydyttää Ranskassa tuotetulla sähköllä noin kolmanneksen vaatimukset täyttävien asiakkaiden markkinoista.

108. Myös saksalaiset toimittajat pystyvät jälleen saamaan jalansijaa Ranskassa ja kehittymään riittävän vahvoiksi Ranskassa voidakseen vastata EDF:n kykyyn käydä sen läsnäolon Saksassa mahdollistamiin vastatoimiin.

109. Yleiseurooppalaisia sopimuksia ajatellen voimalaitoskapasiteetin käyttöoikeus Ranskassa parantaa ulkomaisten toimittajien asemaa, koska ne kykenevät toimittamaan vaatimukset täyttäviä toimipaikkoja Ranskassa omistaville asiakkailleen sähköä EDF:n kanssa tekemiensä tehollisia voimalaitoksia koskevien sopimusten ansiosta.

110. Nykyisellään on epävarmaa, miten Ranskan markkinat kehittyvät, eikä tämän sitoumuksen päättymisestä tietyinä päivinä ilman eri toimenpiteitä määrätä. Viiden vuoden ajanjakso on asetettu vähimmäisajaksi, jonka kuluessa tarvittavat vaihtoehtoiset toimituslähteet voivat kehittyä riittävän likviditeetin saavuttamiseksi Ranskan markkinoilla. Tämän ajanjakson päätyttyä komissio päättää, ovatko kyseiset vaatimukset täyttyneet. Jos komissio katsoo, että vaatimukset ovat täyttyneet, se päättää sitoumuksen voimassaolon. Kolmen vuoden kuluttua tämän päätöksen tekemisestä EDF ja/tai uskottu mies voivat esittää komissiolle perustellun pyynnön päättää tämän sitoumuksen voimassaolo. Siinä tapauksessa komissio päättää, ovatko edellä kuvatut vaatimukset jo täyttyneet.

111. EnBW:n myydessä omistamansa WATTin osakkeet Sveitsin tilanne palaa ennalleen.

112. Näin ollen EDF:n esittämät sitoumukset ovat riittävät estämään EDF:n määräävän aseman vahvistumisen vaatimukset täyttävien asiakkaiden markkinoilla Ranskassa, koska ne tasapainottavat EnBW:n potentiaalisen kilpailijan aseman poistumisen, vastatoimenpiteiden mahdollisuuden Saksassa, lisääntyneen läsnäolon Sveitsissä ja Wattin potentiaalisen kilpailijan aseman poistumisen sekä EDF:n aseman vahvistumisen yleiseurooppalaisena toimittajana.

VI. YHTEENVETO

113. Edellä esitetyn perusteella voidaan päätellä, että ehdotettu keskittymä ei muutetussa muodossaan johtaisi määrääviin asemiin tai määräävien asemien vahvistumiseen, joiden seurauksena tehokas kilpailu estyisi yhteismarkkinoiden merkittäväällä osalla, jos liitteessä määritellyt sitoumukset täysin toteutetaan. Toimenpide on sen vuoksi julistettava sulautuma-asetuksen 8 artiklan 2 kohdan nojalla soveltuvaksi yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Edellyttäen, että liitteissä määriteltyjä sitoumuksia noudatetaan täysin, ilmoitettu toimenpide, jolla Electricité de France ja Zweckverband Oberschwäbische Elektrizitätswerke hankkivat yhteiseen määräysvaltaansa Energie Baden-Württemberg AG:n, julistetaan soveltuvaksi yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan.

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu seuraaville:

Ilmoituksen tekijät

Tehty Brysselissä

Komission puolesta

LIITE I

Edellä 1 artiklassa tarkoitettujen sitoumusten täydellinen englanninkielinen teksti on saatavilla komission web-sivulla:
http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html